

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

دانشکده پزشکی افضلی پور

پایان نامه

جهت دریافت دکترای عمومی

عنوان

بررسی فراوانی، علل و عوامل مرتبط با خود درمانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۸

استاد راهنما:

دکتر محسن مومنی

پژوهش و نگارش:

محمد رضا بحرینی

تابستان ۹۸

مقدمه: امروزه خوددرمانی در بین جوانان به ویژه دانشجویان از شیوع بالایی برخوردار است. از طرفی هزینه های تولید دارو، عوارض جسمی و روانی و مقاومت دارویی ناشی از مصرف خودسرانه دارو نیز در حال افزایش می باشد. بنابراین این مطالعه با هدف تعیین فراوانی، علل و عوامل مرتبط با خوددرمانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۸ انجام شد.

روش اجرا: این مطالعه توصیفی - تحلیلی و از نوع مقطعی، در سال ۱۳۹۸ در شهر کرمان انجام شد. جمعیت مورد مطالعه را دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان تشکیل می دادند. در این مطالعه ۳۶۵ نفر از کل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان با استفاده از روش نمونه گیری سهمیه ای که در هر یک از دانشکده های پزشکی، دندانپزشکی، دارو سازی، پرستاری، پیراپزشکی، بهداشت و مدیریت در سال ۱۳۹۸ مشغول به تحصیل بودند انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه ای که در مطالعه طاهرگرایی و همکاران روایی و پایایی آن مورد تایید قرار گرفته بود، استفاده شد. سپس داده ها توسط نرم افزار spss21 و با استفاده از آزمون های آماری T_test و Chi-square و آنالیز رگرسیون لجستیک و در سطح معناداری ۰,۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: در این مطالعه ۳۶۵ دانشجو مورد بررسی قرار گرفتند که از این میان، ۱۸۷ نفر (۵۱/۲٪) پسر و ۲۸۴ نفر (۷۷/۸٪) مجرد بودند. ۱۱۵ نفر (۳۱/۵٪) در خوابگاه زندگی می کردند، ۱۴۱ نفر (۳۸/۶٪) با خانواده و ۱۰۷ نفر (۲۹/۳٪) در منزل شخصی سکونت داشتند. ۲۸۳ نفر از دانشجویان (۷۷/۵٪) سابقه مصرف خودسرانه دارو را ذکر نمودند. داروهای سرماخوردگی و آنتی هیستامین (۸۸٪)، ضد درد ها و مسکن ها (۸۱/۶٪) و آنتی بیوتیک ها (۵۶/۲٪) بیشترین مصرف خودسرانه را به خود اختصاص داده بودند. از دلایلی که دانشجویان برای مصرف خودسرانه دارو ذکر کردند، تجویز نسخه مشابه از سوی پزشک (۵۲/۷٪)، دسترسی سریع و راحت به دارو توسط داروخانه (۵۱/۹٪) و نداشتن فرصت کافی جهت مراجعه به پزشک (۳۷/۱٪) بیشترین فراوانی را داشتند.

نتایج نشان داد که متغیرهای رشته تحصیلی ($pvalue < 0/001$) و وضعیت درآمد خانواده ($pvalue < 0/001$) با خوددرمانی ارتباط معنا داری دارد به شکلی که در دانشجویانی که وضعیت درآمد خانواده خود را متوسط و خوب گزارش نموده بودند نسبت به دانشجویانی که وضعیت درآمد خانواده را ضعیف گزارش نموده بودند به طور معناداری مصرف خودسرانه دارو بیشتر بود. همچنین فراوانی مصرف خودسرانه دارو در دانشجویان پزشکی و پرستاری در مقایسه با سایر گروهها (مدیریت، پیراپزشکی و بهداشت) تفاوت معناداری از نظر آماری داشت به طوری که دانشجویان پزشکی با فراوانی ۳۹/۹٪ بیشترین و دانشجویان پرستاری با فراوانی ۲/۵٪ کمترین میزان مصرف خودسرانه دارو را داشتند.

نتیجه گیری: با توجه به شیوع بالای خوددرمانی در بین دانشجویان، لازم است ضمن توجه بیشتر به آموزش مداوم و ارتقای فرهنگ مصرف دارو، افزایش دسترسی آسان به خدمات پزشکی از جمله تقویت جایگاه پزشک خانواده و نیز استقرار پایگاه های مشاوره پزشکی در دانشگاه ها و مراکز آموزشی، رفتار پزشکی مردم بخصوص قشر جوان و آسیب پذیر دانشجو را تصحیح و انگیزه آنان را نسبت به درمان اصولی بیماری ها افزایش داد.

کلید واژه: خود درمانی، دانشجویان، فراوانی، عوامل مرتبط

Introduction: Today's self-treatment in young people has high prevalence. On the other hand, drug production costs, physical and mental adverse effects and drug resistance due to arbitrary drug use are increasing. As it is sometimes considered the first refuge for patients. Considering the importance of the prevalence of arbitrary drug use among the population, especially in students directly related to the drug and the patients, given the high cost of drug production and preparation, as well as the adverse physical and psychological effects and drug resistance created by the drug. Inaccurate and also because few studies have investigated the epidemiology of self-treatment in medical and non-therapeutic personnel, this study aimed to investigate the frequency and causes of self-medication in Kerman University of Medical Sciences students.

Methods: This cross-sectional descriptive-analytical study was conducted in Kerman, Iran, 2019. The study population was Kerman University of Medical Sciences students. In this study, 365 students of the Kerman University of Medical Sciences were enrolled in the study using quota sampling method, in medical, dental, pharmaceutical, nursing and paramedical, health and management faculties in 1398. To collect data, we used a questionnaire which was calculated in the study of Tahergorabi that its validity and reliability was accepted. Then the data were analyzed by SPSS 21 and T-test and chi-square tests and logistic regression analysis at the significance level of 0.05.

Results: In this study, 365 students were studied, of whom 187 (51.2 %) were male and 284 (77.8 %) were single. 115 (31.5 %) lived in dormitory, 141 (38.6 %) lived with family, and 107 (29.3 %) lived in a personal home. 283 (77.5 %) of the students reported a history of self-medication. The results showed that the variables of field of study (p -value < 0.001) and family income status (p -value < 0.001) were significantly correlated with self-medication in a way that in students

who reported moderate and good family income status, Students who reported poor family income status were significantly more likely to self-medicate. Also, the frequency of arbitrary drug use among medical and nursing students was significantly different from that of other groups (management, paramedical and health), with medical students having the highest frequency of 39.9 % and nursing students with 2.5 % having the least amount of arbitrary use. They had the medicine. The most commonly used drugs were colds and allergies (88 %), analgesics and painkillers (81.6 %), and antibiotics (56.2 %). The most frequent drug prescriptions (52.7 %), fast and easy access to the drug by the pharmacy (51.9 %), and insufficient time to visit a physician (37.1 %) were most common.

Conclusion: Considering the high prevalence of self-medication among students, it is necessary to pay more attention to continuing education and promoting the culture of drug use, increasing easy access to medical services including strengthening the status of family physician and establishing medical counseling centers in the university. Corrections and training centers corrected the medical behavior of people, especially the young and vulnerable students, and increased their motivation for the fundamental treatment of diseases.

Key words: **Self-medication, students, frequency, related factor**

Kerman University of Medical Sciences

Afzalipour School of Medicine

In Partial Fulfillment of the General Medicine Degree medicine

Title:

The survey of frequency, causes and related factors of Self-medication in students
of Kerman University of Medical Sciences, 2019

Supervisors:

Dr. Mohsen Momeni

By:

Mohammad Reza Bahreini

Summer 2019

تصحیح شو: [1 محسن] Comment

نام خانوادگی: .....
شماره: .....
پست: .....

فرم شماره ۵- نمره نهایی دفاع از پایان نامه

پایان نامه تحصیلی آقای محمدرضا بحرینی

تحت عنوان: (بررسی فراوانی علل و عوامل مرتبط با خود درمانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۸)

جهت دریافت درجه دکترای پزشکی عمومی

در تاریخ ۹۸/۵/۲۳ با حضور اساتید راهنما و اعضای محترم هیئت داوری دفاع و با میانگین نمره ۲۰ مورد تایید قرار گرفت.

سمت استاد یار

دکتر رضوان امیری

استاد راهنما

دکتر رضوان امیری
مهر و اعضای هیئت داوری بالینی

تذکره: این فرم می بایست با توجه به نمرات دفاع تکمیل و به تعداد نسخه های پایان نامه تکثیر و در کلیه پایان نامه ها در زمان مصافی درج گردد. سپس توسط استاد یا اساتید راهنما و اعضای هیئت داوری امضا شود.